

PROZELITYZM A METODY REKRUTACJI PAŃSTWA ISLAMSKIEGO

PROSELYTISM AND RECRUITMENT METHODS OF THE ISLAMIC STATE

Abstract: Although there is no specific limit, which would determine the line delimiting teaching about someone faith, from inappropriate, aggressive proselytism, undoubtedly some of the techniques used by the Islamic State organization indicate its signs. The aim of the article is to present the implementation of the Islamic State's policy of expansion, in which proselytism is the strategic element. Both countries and international organizations take action to prevent the proliferation of this type of methods, although in the case of asymmetric threats generated by terrorist organizations it is an extremely difficult activity. The main hypothesis of the research is the assumption that aggressive proselytism, which is one of the ways of the ideological proliferation of the Islamic State, poses a threat to international community, primarily for the countries where the percentage of the Muslim population is higher. With the expansion of the Islamic State, global community must develop effective counteroffensive methods and means of action, to prevent the spreading of this type of ideology.

Keywords: Islamic State, jihadism, Middle East, proselytism, security

Wprowadzenie

Prozelityzm rozumiany jest jak dążenie do pozyskania nowych wyznawców danej religii lub idei, bądź jako nawracanie innych na swoją wiarę. Prozelityzm można podzielić na ten właściwy i niewłaściwy, jednak najgorszą jego formą jest wywieranie presji bądź zmuszanie do zaakceptowania zasad danej wiary. Prawo wolności wyznania zapewnia możliwość nauczania innych ludzi o swojej wierze, a także przekonywania ich do zmiany religii. Nie ma jednak konkretnej granicy, która wyznaczałaby linię odgraniczającą nauczanie

o swojej wierze od niestosownego, agresywnego prozelityzmu. Z tego powodu Światowa Rada Kościołów w 1956 r. uznała prozelityzm za wypaczenie, przez co stał się on powodem częstych orzeczeń Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (ETPC)¹. Również Rekomendacja 1412 (1999) Zgromadzenia Parlamentarnego Rady Europy, dotycząca bezprawnych działań sekt, wzywa państwa do działań przeciw „bezprawnym praktykom wykonywanym w imieniu grup natury religijnej, ezoterycznej czy duchowej” oraz gromadzenia i wymiany informacji o takich sektach pomiędzy państwami².

Niewłaściwy prozelityzm jest bardzo często prozelityzmem agresywnym, nieliczącym się z wolnością sumienia i prawami ludzi wierzących. W skrajnej postaci może przybierać formę intensywniej indoktrynacji i przemocy. Wiąże się z dążeniem do ekspansji i agresywną postawą w stosunku do ludności innego wyznania. Tego typu forma wykorzystywana jest przez struktury ekstremistyczne, w tym dżihadystyczne. Państwo Islamskie (*Islamic State* – IS)³ stosuje metody, które naruszają prawo do wolności religijnej innych grup, ale i osób wyznających tę samą religię, które nie chcą podporządkować się regułom szariatu. Struktura ta bardzo często wykorzystuje groźby śmierci, tortury, okaleczenia i egzekucje, aby zastraszyć miejscową ludność, by w ten sposób wymusić zobowiązanie wierności wobec struktur Państwa Islamskiego. Prozelityzm w powiązaniu z działaniami propagandowymi i psychologicznym naciskiem, któremu poddawana była ludność opanowanych terytoriów oraz nowi członkowie IS, wraz z izolacją oraz kontrolowaniem dopływu informacji z zewnątrz, stanowi niewątpliwie zagrożenie dla pokoju na Bliskim Wschodzie, jak również stwarza niebezpieczeństwo dla społeczności międzynarodowej.

¹ K. Kącka, *Geneza i źródła wolności religii w europejskiej przestrzeni politycznej i prawnej*, „Seminare”, tom 34, 2013, s. 168.

² J. Murdoch, *Ochrona prawa do wolności myśli, sumienia i wyznania w Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności. Podręczniki Praw Człowieka Rady Europy*, Rada Europy, Strasburg 2012, s. 49.

³ W 2006 r. Al-Kaida w Iraku zmieniła nazwę na Państwo Islamskie w Iraku (*The Islamic State in Iraq* – ISI), następnie zmieniła nazwę na Islamskie Państwo w Iraku i Lewancie (*The Islamic State of Iraq and the Levant* – ISIL), od czasu proklamowania kalifatu znana pod nazwą Islamskie Państwo w Iraku i Syrii, Islamskie Państwo w Iraku i Al-Sham (*The Islamic State of Iraq and Syria, Islamic State of Iraq and ash-Sham* – ISIS) lub Państwo Islamskie (*Islamic State* – IS); A.W. Terrill, *Understanding the Strengths and Vulnerabilities of ISIS*, „Parameters”, Autumn 2014 Vol. 44 No. 3, s. 14-15.

Pomimo, że w literaturze krajowej i zagranicznej znajdziemy teksty na temat roli, celów i efektów ekspansji Państwa Islamskiego, to jednak niezwykle dynamika działań wymaga stałej aktualizacji tej problematyki. Z tego względu w literaturze nie odnajdujemy holistycznej analizy tego zagadnienia, uwzględniającej wpływ szeroko pojętego prozelityzmu w działaniach Państwa Islamskiego. Niniejsza publikacja ma na celu ukazanie roli prozelityzmu IS i jego wpływu na bezpieczeństwo międzynarodowe.

Narodziny i ekspansja Państwa Islamskiego

Państwo Islamskie do końca 2016 r. było w stanie skutecznie wykorzystywać zdobycze wojenne w postaci pozyskanego terytorium, środków finansowych, uzbrojenia oraz infrastruktury. Społeczność międzynarodowa przez wiele miesięcy obserwowała działania związane z ustanawianiem kontroli społecznej i politycznej na pozyskanych w walce terenach. Działalność militarna oraz polityczna kontrola nad podbitymi terenami stały się podstawowym źródłem strategicznej aktywności tej struktury, a prozelityzm służył jako czynnik wzmacniający oddziaływanie propagandy ideologicznej.

W 2004 r. Ajman az-Zawahiri, ówczesny przywódca Al-Kaidy w Iraku (*al-Qaeda in Iraq* – AQI), ustanowił plan, mający na celu rozszerzenie działalności o terytorium Iraku. Obejmował on ustanawianie kalifatu. Był to pierwszy, ściśle określony plan ustanowienia tego typu struktury w regionie. Na początku 2006 r. do Al-Kaidy w Iraku dołączyły inne grupy dżihadystów. W październiku zaś zadeklarowano utworzenie Państwa Islamskiego Iraku (*The Islamic State of Iraq* – ISI). Następnie organizacja zmieniła nazwę na Państwo Islamskie w Iraku i al-Sham⁴ (*Islamic State of Iraq and al-Sham* – ISIS), znaną również jako Islamskie Państwo w Iraku i Lewancie (*The Islamic State of Iraq and the Levant* – ISIL)⁵.

W okresie od 2006 do 2013 r. nowopowstała struktura uległa znacznemu przekształceniu, zmniejszyła skalę ataków zbrojnych, koncentrując się na rekrutacji i konsolidacji wewnętrznej oraz transformacji przyjętej taktyki militarnej. W 2010 r. Ibrahim Awwad Ibrahim Ali al-Badri al-Samarrai,

⁴ Al-Sham to arabskie określenie obszaru geograficznego – Lewantu, rozciągającego się od Morza Śródziemnego do rzeki Eufrat i od Anatolii do Egiptu.

⁵ R. Barrett, *The Islamic State*, The Soufan Group, Nov. 2014, www.soufangroup.com/wp-content/uploads/2014/10/TSG-The-Islamic-State-Nov14.pdf, s. 12 – 13.

przywódca Państwa Islamskiego, znany jako Abu Bakr al-Baghdadi, został powołany do przewodzenia temu, co było wówczas określane Państwem Islamskim w Iraku. Był to początek rozlewu krwi w regionie, stanowiący wstęp do proklamowania kalifatu. W tym okresie, w związku z utworzeniem koalicji przeciwko Al-Kaidzie, również ISI doznało wielu poważnych niepowodzeń w walce z wojskami koalicji antyterrorystycznej, działającej pod przewodnictwem Stanów Zjednoczonych. Po wycofaniu wojsk amerykańskich z Iraku w 2011 r. kraj pogrążył się w głębokim kryzysie politycznym, gospodarczym i społecznym, który pośrednio wspomógł ekspansję ISI. Pomimo, że na terenie Iraku do końca 2011 r. organizacja została zmarginalizowana, to zdołała umieścić swoje struktury w sąsiedniej Syrii, gdzie mogła swobodnie się rozwijać, w związku z postępującą wojną domową⁶.

Wzrost roli Państwa Islamskiego w Iraku był ściśle związany z wydarzeniami zapoczątkowanymi pod koniec 2010 r. w regionie Afryki Północnej i Biskiego Wschodu (*North Africa and Middle East – MENA*), nazwanymi przez zachodnie media „Arabską Wiosną”⁷. To właśnie one doprowadziły do wybuchu wojny domowej w Syrii. Również w ich konsekwencji sytuacja wewnętrzna w Iraku uległa pogorszeniu. W 2011 r., po rozpoczęciu syryjskiej wojny domowej, Abu Bakr al-Baghdadi oddelegował członków ISI na czele z Abu Muhammadem al-Dżaulanim do penetracji syryjskiej, islamistycznej opozycji. Takie działanie miało na celu ustanowienie pełnomocników organizacji wewnątrz struktur utworzonych przez syryjskich rebeliantów, a w dalszej perspektywie doprowadzenie do obalenia reżimu Baszszara al-Asada. W konsekwencji ustanowiono opozycyjny wobec Al-Asada Front Obrony Ludności Lewantu (*Dżabhat an-Nusra; Front an-Nusra*). W tym samym roku, Państwo Islamskie w Iraku i Lewancie⁸ oświadczyło, że dojdzie do połączenia organizacji z Frontem al-Nusra w celu stworzenia Państwa Islamskiego

⁶ A.W. Terrill, *Understanding...*, dz. cyt., s. 14 –15.

⁷ Według K. Kozłowskiego „Arabska Wiosna jest fenomenem politycznym, który objął cały świat arabski i był wynikiem relatywnie homogenicznych uwarunkowań, przede wszystkim gospodarczych oraz politycznych, ale jego natura w różnych państwach była odmienna i niekoniecznie oznaczała zmiany rewolucyjne w klasycznym czy aksamitnym rozumieniu tych słów”; K. Kozłowski, *Kolory rewolucji*, Warszawa 2012, s. 115.

⁸ Przed proklamowaniem kalifatu organizacja była znana pod nazwą Islamskie Państwo w Iraku i Lewancie (*The Islamic State of Iraq and the Levant – ISIL*) lub Islamskie Państwo w Iraku i Syrii, Islamskie Państwo w Iraku i Al-Sham (*The Islamic State of Iraq and Syria, Islamic State of Iraq and ash-Sham – ISIS*). Obecnie używa nazwy Państwo Islamskie (*Islamic State – IS*); A.W. Terrill..., *Understanding...*, dz. cyt., s. 14-15.

w Iraku i Al-Sham (*The Islamic State of Iraq and Ash-Sham* – ISIS), ale Al-Dżaulani wydał oświadczenie zaprzeczające takiej fuzji⁹.

Wraz z rozwojem swoich zdolności operacyjnych 29 czerwca 2014 r. ISIS ogłosiło powstanie kalifatu na części terytorium Syrii i Iraku. Od tego czasu struktura ta przestała być salaficką organizacją dżihadystyczną, stając się jednocześnie samozwańczym kalifatem¹⁰. Od tego momentu IS stało się podmiotem łączącym elementy struktury niepaństwowej i parapaństwowej (quasi-kalifatu)¹¹. Po wielu latach kształtowania zdolności operacyjnych, IS wykorzystało destabilizację regionu i stało się ważnym aktorem na Bliskim Wschodzie. Jednak, należy odpowiedzieć na pytanie: co czyni Państwo Islamskie podmiotem atrakcyjnym dla islamistycznych bojowników? Z całą pewnością jego heterogeniczność. W strukturach Państwa Islamskiego działają bojownicy z różnych krajów i środowisk, a jedynym klarownym motywem, który musi być spełniony, aby przystąpić w szeregi ugrupowania, łączącym zarazem wszystkich jej członków, jest deklaracja gotowości brutalnej walki z niewiernymi pod czarną flagą dżihadystycznego kalifatu.

Początki prozelityzmu Państwa Islamskiego – *da'wa*

W trakcie ekspansji w latach 2014-2016 pierwszym etapem kształtowania obecności przez Państwo Islamskie na danym obszarze były spotkania *da'wa*, które służyły jako fora prozelityczne i indoktrynacyjne oraz ośrodki gromadzenia informacji o oponentach. W języku arabskim *al-da'awa* oznacza „wezwanie” lub „zaproszenie”, odnosząc się do formalnego wezwania innych do przyjęcia islamu. Pojęcie to jest zatem związane z promowaniem własnej wiary zarówno wśród muzułmanów, jak i osób niewyznających danej religii¹². W przypadku IS jest ono związane z recytacją Koranu, kazaniami religijnymi, wspólnymi posiłkami, grami, turniejami i stanowi element propagandowy. W rzeczywistości niewinne „urzędy misyjne” służyły indoktrynacji ludności,

⁹ A. W. Terrill, *Understanding...*, s. 15.; Ch. Lister, *Profiling the Islamic State*, „Brookings Doha Centre Analysis Paper”, No. 13, Nov. 2014, s. 13.

¹⁰ Ch. Lister, *Profiling...*, dz. cyt., s. 4.

¹¹ M. Stempień, *Państwo Islamskie: nowe oblicze terroryzmu?*, Warszawa–Siedlce 2018.

¹² R. Geaves, *Islam Today*, London 2010, s. 110; G. Ramsay, *Jihadi Culture on the World Wide Web*, New York 2013, s. 231.

a także pozyskiwaniu zaplecza wywiadowczego¹³. Punkty medialne, bilbordy, darmowe posiłki czy świętowanie złożenia ba'ja przez lokalnych przywódców plemiennych i innych dygnitarzy stanowiło element propagujący dobrobyt wprowadzany przez samozwańczy kalifat.

W ramach proliferacji ideologiczno-kulturowej Państwo Islamskie stosuje metody, które naruszają prawo do wolności religijnej grup uznawanych za apostatów, heretyków i politeistów. Dżihadyści dążą do anihilacji grup, które nie chcą podporządkować się regułom szariatu. Wykorzystują w tym celu nie tylko miękką formę prozelityzmu – *da'wa*, ale również jego najgorszą, agresywną postać. Wywierają presję, zmuszając do zaakceptowania zasad salafizmu poprzez skrajną i intensywną indoktrynację oraz przemoc. Państwo Islamskie wykorzystuje groźby śmierci, tortury, okaleczenia i publiczne i/lub masowe egzekucje do zastraszenia miejscowej społeczności, aby w ten sposób wymusić zobowiązanie wierności. W latach 2014-2016 prozelityzm w powiązaniu z działaniami propagandowymi i psychologicznym naciskiem, wraz z izolacją oraz kontrolowaniem dopływu informacji, stanowi niewątpliwie skuteczny element przejmowania kompleksowej kontroli nad terytorium i zamieszkującą je ludnością.

Prozelityzm a rekrutacja nowych bojowników

W trakcie ekspansji Państwo Islamskie wykształciło szeroki wachlarz metod działania, mających na celu zwiększenie operacyjnej efektywności. Jedną z nich są bogate metody werbowania bojowników. Niewątpliwie wszystkie z nich są wspomagane przez czynniki psychologiczne, w tym poczucie zagrożenia, niepewności i lęku. Osoby poddane presji, która prowadzi do szukania w strukturach IS poczucia spełnienia, bardzo często poddawane są gwałtownej przemianie, a zagubienie światopoglądowe i religijne popycha je do

¹³ O istotności *da'wa* świadczy chociażby to, że w lipcu 2013 r. Al-Furqan, część aparatu medialnego Państwa Islamskiego, poświęciło dwie pełne produkcje serii „Wiadomości z kraju epickich bitew” (*Messages from the Land of Epic Battles*) wydarzeniom Dawa w prowincji Aleppo, *Al-Furqan Media presents a new video message from the Islamic State of Iraq and al-Sham: "Press Coverage of One of the Da'wah Tents in the State of Aleppo"*, Jihadology, Jul. 25, 2014, www.jihadology.net/2013/07/11/al-furqan-media-presents-a-new-video-message-from-the-islamic-state-of-iraq-and-al-sham-press-coverage-of-one-of-the-dawah-tents-in-the-stat-of-aleppo/, (28.07.2014); *A Call to Hijrah*, „Dabiq”, 2014, Iss. 9, Shawall 1435 (lipiec/sierpień 2014), www.media.clarionproject.org/files/09-2014/isis-isil-islamic-state-magazine-Issue-3-the-call-to-hijrah.pdf, s. 16-17.

czynów agresywnych. Ludzie ci wolą więc grupy przeciwstawiające się społeczeństwu i dotychczas uznawanym strukturom państwowym. Państwo Islamskie werbuje członków nie tylko przy pomocy propagandy oraz stosując techniki prozelityzmu, ale także przyciąga terrorystów z innych organizacji o charakterze ekstremistycznym, fundamentalistycznym, separatystycznym i terrorystycznym. Dla dżihadystów atrakcyjną jest idea posiadania własnego terytorium, armii, środków finansowych, płynących z nielegalnego handlu ropą oraz innych dóbr pozyskanych w boju. Innym czynnikiem, który nakłania bojowników do zmiany organizacji są jej zdecydowane działania, w szczególności bezkarność wobec szeroko rozumianego Zachodu oraz prawa międzynarodowego, potwierdzone chociażby skuteczną serią ataków terrorystycznych w Paryżu w listopadzie 2015 r.¹⁴ Jednakże, stając się częścią Państwa Islamskiego, podobnie jak każdej innej struktury dżihadystycznej, oddalają się tym samym od społeczeństwa, stając się osobami naruszającymi prawo międzynarodowe.

IS pozyskuje również nowych wyznawców, zachęcając rodziców do wysyłania dzieci do obozów szkoleniowych lub zatrudnia je, często wabiąc pieniędzmi bądź zastraszając¹⁵. W tych działaniach niewłaściwy prozelityzm przybiera nie tylko formę agresywną – wywieranie presji, stosowanie gróźb, tortur, ale także postać pozornej troski o społeczeństwo – oferowanie materialnych i społecznych korzyści osobom znajdującym się w tego typu strukturze. Liczba takich osób na Bliskim Wschodzie – regionie osłabionym wieloma połączonymi ze sobą konfliktami, niestety, systematycznie rośnie.

Paradoksalnie, mniejszą rolę w rekrutacji i pozyskiwaniu nowych bojowników w szeregi Państwa Islamskiego odgrywa sam islam, który dżihadysty traktują przedmiotowo. Wśród pochodzących z Europy bojowników IS nie słyszy się debaty teologicznej. Struktura selektywnie wybiera pisma i przepisy tak, aby uzasadnić swoje działania, jednocześnie ignorując inne, które poddałyby w wątpliwość ich zasadność. Działania propagandowe i rekrutacyjne Państwa Islamskiego są różnorodne i zwrócone do wielu grup, z tego

¹⁴ *Terror in France. Paris suffers another horrifying terrorist attack*, "The Economist", 13.11.2015, www.economist.com/news/europe/21678508-least-forty-are-dead-others-are-held-hostage-french-security-services-had-warned-attack-might-be, (14.11.2015 r.).

¹⁵ *Islamic State recruits 400 children since January: Syria monitor*, 24.03.2015 r., www.reuters.com/article/2015/03/24/us-mideast-crisis-syria-children-idUSKBN0MK0U520150324 (07.04.2015 r.).

względu muszą być one wykorzystywane selektywnie. Ponadto IS umiejętnie korzysta z potencjału nowych technologii i mediów społecznościowych. Strategia prozelityzmu dąży do szybkiego dotarcia do grup ekstremistycznych na całym świecie za pomocą obrazów i filmów. Wykorzystuje w tym celu Internet, przez co zwiększa możliwości odbioru treści propagandowych. Bojownicy Państwa Islamskiego przeprowadzają zmasowaną kampanię marketingową, używając nowoczesnych środków komunikacji, w tym portali: Twitter, Facebook czy YouTube¹⁶.

Dzięki tej kampanii Państwo Islamskie nie tylko terroryzuje zachodnich odbiorców, szerząc nagrania egzekucji zachodnich obywateli, ale także rozpowszechnia propagandę dla celów rekrutacyjnych. Przykładem skuteczności działań Państwa Islamskiego na polu militarnym i ich wykorzystania w celach propagandowych jest zdobycie Mosulu w czerwcu 2014 r., zestrzelenie rosyjskiego samolotu w Egipcie w październiku 2015 r. (jeżeli sprawstwo zostanie potwierdzone) czy ataki terrorystyczne w Bejrucie i Paryżu z listopada 2015 r.¹⁷.

Zdolność Państwa Islamskiego do rekrutacji bojowników z wielu różnych krajów nie tylko przyczyniło się do spektakularnych sukcesów militarnych w konfrontacji z iracką i syryjską armią, ale także do przejęcia i utrzymania w latach 2014–2016 znacznych obszarów terytorialnych. Szybka ekspansja była oczywiście w pewnym stopniu uzależniona od absorpcji mniejszych grupy ekstremistycznych z zajętych obszarów, posiadaniem znaczących środków finansowych na opłacenie nowych rekrutów, a także atrakcyjnością przekazywanych komunikatów, których fundament stanowi idea utworzenia globalnego kalifatu i zniszczenie cywilizacji Zachodu. Co ważniejsze, rozwój ten jest również wynikiem sukcesów propagandowych¹⁸.

Takie działania w połączeniu ze zdobyczami terytorialnymi i związanymi z nimi środkami finansowymi, pozyskanymi głównie za pomocą nielegalnego eksportu ropy naftowej spowodowało, że Państwo Islamskie nabyło szerokiego doświadczenia taktycznego, jakiego żadna inna struktura

¹⁶ *After the atrocities; Terror and Islam*, "The Economist", Jan. 17th–23rd, 2015, Vol. 414 No. 8921, s. 21.

¹⁷ Przykładem skuteczności działań militarnych Państwa Islamskiego jest zdobycie Mosulu w czerwcu 2014 roku M. Pierini, *The European Union Must Face the Islamic State*, 2.10.2014, www.carnegieeurope.eu/publications/?fa=56821 (07.04.2015 r.).

¹⁸ A.W. Terrill, *Understanding...*, dz. cyt., s.15.

terrorystyczna dotychczas nie posiadała. W latach 2014-2016 w Iraku i Syrii IS było zdolne do planowania skutecznych operacji militarnych, przegrupowania, ukrywania lub przenoszenia sprzętu i zakładników, szkolenia bojowników, generowania znacznych środków finansowych oraz dokonywania zamachów terrorystycznych z dala od terytorium samozwańczego kalifatu. Rozwój ten sprawiał, że nie tylko w Syrii i Iraku, a także innych państwach zagrożenie ekspansją dżihadyzmu znacznie wzrosło, a wraz z nim wprost proporcjonalnie wzrosło niebezpieczeństwo proliferacji idei utworzenia globalnego kalifatu¹⁹. Po zabiciu lidera Al-Kaidy – Usamy Ibn Ladina, część badaczy uznała dżihadyzm za ruch chylący się ku upadkowi. Skala działalności IS, zaprezentowana w niniejszym artykule przypomina, aby być ostrożnym w takich ocenach. Nie ma bowiem żadnych szybkich rozwiązań dla wielopokoleniowych wyzwań tj. wzrost roli dżihadyzmu. Tego typu wyzwaniom należy przeciwdziałać nie tylko za pomocą środków militarnych, ale woli politycznej oraz umiejętności kwestionowania fundamentów ideologicznych przeciwnika, w tym działań związanych z prozelityzmem.

Podsumowanie

Dzieje krucjat, inkwizycji oraz wojen religijnych nie spowodowały zaniechania agresywnego prozelityzmu. Pomimo, że przez stulecia ludzkość uczyła się tolerancji i akceptacji różnych przekonań religijnych, to w pewnych regionach prawo do wolności religii jest nadal łamane. Międzynarodowe ustawodawstwo i działalność organizacji światowych nadal nie są w stanie wpłynąć na ludzkie umysły. Ponadto walka z fundamentalistycznymi i ekstremistycznymi strukturami terrorystycznymi, mająca na celu nakłonienie do uznania pokojowego współistnienia wielu religii i wyznań, jest z góry skazana na niepowodzenie. Z drugiej strony, taktyki militarne w długoterminowej perspektywie nie przynoszą pożądanych skutków.

Wydaje się, że Państwo Islamskie stanowi większe wyzwanie niż jakakolwiek inna struktura dżihadystyczna, z którą dotychczas zmagala się społeczność międzynarodowa. Kalifat przestał być już jedynie utopijną ideą, a w latach 2014-2016 stał się faktem. Jak już wspomniano, aktywność i działania IS, w tym: strategia militarna, pozyskiwanie środków finansowych,

¹⁹ M. Pierini, *The European Union...* (07.04.2015 r.).

uzbrojenia, siły roboczej i możliwości operacyjnych są o wiele bardziej skomplikowane niż jakiegokolwiek struktury terrorystycznej, z jaką Zachód miał okazję walczyć. Ponadto *modus operandi* Państwa Islamskiego różni się znacząco od innych ruchów dżihadystycznych. Niezwykła brutalność i wykorzystywanie agresywnego prozelityzmu w minionych latach przyniosły pożądaną przez bojowników efekt, zwiększając skalę rekrutacji nowych zwolenników. Jednakże są to jedynie krótkoterminowe korzyści, bowiem w dłuższej perspektywie strategia ta dostarczyła wielu problemów. IS, uzależnione od sukcesów militarnych oraz agresywnego prozelityzmu, zostało w pewnym momencie zmuszone do odwrotu, a struktury samozwańczego kalifatu upadły.

Pomimo porażki i likwidacji quasi-kalifatu Państwa Islamskiego w Iraku i Syrii, dżihadyści zapowiadają eksport ideologii do Europy. Wywołany przez IS kryzys na Bliskim Wschodzie spowodował gwałtowny wzrost liczby uchodźców i nielegalnych imigrantów, starających się przedostać do Europy, co zwiększy liczbę ludności muzułmańskiej i może wpłynąć na jej radykalizację. Wraz ze wzrostem populacji muzułmanów w Europie, nasila się również zagrożenie ze strony dżihadyzmu. Ideologia ta z kolei wpłynęła na intensyfikację działań o charakterze terrorystycznym, co potwierdziły zamachy w Paryżu z 13 listopada 2015 r. W obliczu zmagania z tym zagrożeniem, Europa wydaje się być monolitem. Jednak państwa z największym odsetkiem ludności muzułmańskiej eksportują najwięcej dżihadystów na Bliski Wschód i to właśnie społeczności tych państw są najbardziej narażone na ataki terrorystyczne. Wszystkie państwa europejskie muszą konsekwentnie prowadzić politykę przeciwdziałania ekspansji terytorialnej i prozelitymu Państwa Islamskiego tak, by w przyszłości zwalczyć lub, choćby w jak największym stopniu, ograniczyć tendencję wzrostu zagrożeń asymetrycznych, generowanych przez struktury terrorystyczne.

Bibliografia

A Call to Hijrah, "Dabiq", 2014, Iss. 9, Shawall 1435 (lipiec/sierpień 2014), www.media.clarionproject.org/files/09-2014/isis-isil-islamic-state-magazine-Issue-3-the-call-to-hijrah.pdf.

After the atrocities; Terror and Islam, "The Economist", Jan. 17th–23rd, 2015, Vol. 414 No. 8921.

Al-Furqan Media presents a new video message from the Islamic State of Iraq and al-Sham: "Press Coverage of One of the Da'wah Tents in the State of Aleppo", Jihadology, Jul. 25, 2014, www.jihadology.net/2013/07/11/al-furqan-media-presents-a-new-video-message-from-the-islamic-state-of-iraq-and-al-sham-press-coverage-of-one-of-the-dawah-tents-in-the-state-of-aleppo/.

Barrett R., *The Islamic State*, The Soufan Group, Nov. 2014, www.soufangroup.com/wp-content/uploads/2014/10/TSG-The-Islamic-State-Nov14.pdf.

Geaves R., *Islam Today*, Continuum, London, 2010.

Islamic State recruits 400 children since January: Syria monitor, 24.03.2015, www.reuters.com/article/2015/03/24/us-mideast-crisis-syria-children-idUSKBN0MK0U520150324.

Kącka K., *Geneza i źródła wolności religii w europejskiej przestrzeni politycznej i prawnej*, „Seminare”, 2013 tom 34, s. 155-174.

Kozłowski K., *Kolory rewolucji*, Warszawa 2012.

Lister Ch., *Profiling the Islamic State*, “Bookings Doha Centre Analysis Paper”, 2014 No. 13.

Murdoch J., *Ochrona prawa do wolności myśli, sumienia i wyznania w Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności. Podręczniki Praw Człowieka Rady Europy*, Strasburg Rada Europy, 2012.

Pierini M., *The European Union Must Face the Islamic State*, 2014, www.carnegieeurope.eu/publications/?fa=56821.

Ramsay G., *Jihadi Culture on the World Wide Web*, New York 2013.

Stempień M., *Państwo Islamskie: nowe oblicze terroryzmu?*, Warszawa-Siedlce 2018.

Terrill A. W., *Understanding the Strengths and Vulnerabilities of ISIS*, “Parameters”, 2014, Vol. 44 No. 3. s. 13-23.

Terror in France. Paris suffers another horrifying terrorist attack, “The Economist”, 13.11.2015, www.economist.com/news/europe/21678508-least-forty-are-dead-others-are-held-hostage-french-security-services-had-warned-attack-might-be